

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 95/2010-80

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Ladislava Orosza a Jána Lubyho v konaní o sťažnostiach L., T., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 8/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 10/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 11/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 24/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom zo 17. septembra 2009, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 8/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 10/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 11/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 24/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom zo 17. septembra 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžp 8/2009 z 11. júna 2009, sp. zn. 3 Sžp 10/2009 z 11. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 11/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 24/2009 z 2. júna 2009 a sp. zn. 3 Sžp 19/2009 zo 17. septembra 2009 z r u š u j e a v e c i m u v r a c i a n a ě a ľ š i e k o n a n i a .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý u h r a d i ť L. t r o v y k o n a n i a v s u m e 599,38 € (slovom päťstodevät'desiatdeväť eur a tridsaťosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. septembra 2009 doručená sťažnosť L. (ďalej aj „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 8/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009. Sťažnosti bola po doručení ústavnému súdu pôvodne pridelená sp. zn. Rvp 1636/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáha priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti obchodnej spoločnosti W., spol. s r. o., R., o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, odbor ochrany prírody a starostlivosti o krajinu (ďalej len „ministerstvo“) rozhodnutím sp. zn. 6438/2008-2.1/KD z 30. júna 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) rozhodnutím sp. zn. 130/2008-rozkl. z 18. augusta 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 4 S 90/2008 z 9. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 8/2009 z 11. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 8/2009 z 11. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušil najvyšší súd jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v tejto veci postupoval a rozhodol zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

2. Ústavnému súdu bola 18. septembra 2009 doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 10/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009. Sťažnosti bola po doručení ústavnému súdu pôvodne pridelená sp. zn. Rvp 1651/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti S. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 3522/2008-2.1/KD z 21. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 112/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra krajskému súdu žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 S 160/2008 z 10. decembra 2008 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 10/2009 z 11. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 10/2009 z 11. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušil najvyšší súd jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v tejto veci postupoval a rozhodol zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

3. Ústavnému súdu bola 25. septembra 2009 doručená aj sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 11/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009. Sťažnosti bola po doručení ústavnému súdu pôvodne pridelená sp. zn. Rvp 1689/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti P. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 3537/2008-2.1/KD z 22. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania

v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 87/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra krajskému súdu žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 S 150/2008 z 10. decembra 2008 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 11/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 11/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušil najvyšší súd jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v tejto veci postupoval a rozhodol zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

4. Ústavnému súdu bola 30. septembra 2009 doručená tiež sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 24/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009. Sťažnosti bola po doručení ústavnému súdu pôvodne pridelená sp. zn. Rvp 1721/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti U. o povolenie výnimky na spracovania kalamity v... na území Chránenej krajinnej oblasti H. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 6170/2008-2.1/KD zo 4. júna 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 120/2008-rozkl. z 18. augusta 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra krajskému súdu žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 S 174/2008 z 28. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 24/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 24/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušil najvyšší súd jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v tejto veci postupoval a rozhodol zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

5. Ústavnému súdu bola 15. októbra 2009 napokon doručená sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom zo 17. septembra 2009. Sťažnosti bola po doručení ústavnému súdu pôvodne pridelená sp. zn. Rvp 1835/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti S. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 3460/2008-2.1/KD z 22. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 108/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra krajskému súdu žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd

rozsudkom sp. zn. 2 S 163/2008 zo 14. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 19/2009 zo 17. septembra 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 3 Sžp 19/2009 zo 17. septembra 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, porušil najvyšší súd jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v tejto veci postupoval a rozhodol zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

Na podporu názoru, že postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 8/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 10/2009 a jeho rozsudkom z 11. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 11/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 24/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom zo 17. septembra 2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sťažovateľ vo všetkých uvedených sťažnostiach argumentuje identicky, keď popri poukazovaní na ustálenú judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa princípu právnej istoty v odôvodneniach týchto sťažností zhodne uvádza najmä toto:

«Dňa 29. 6. 2009 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v právnej veci druhovo totožnej s právnou vecou, v ktorej vydaný rozsudok Najvyššieho súdu je predmetom tejto sťažnosti. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Sžp 41/2009 zo dňa 22. 6. 2009 prerušilo konanie o odvolaní žalobcu (sťažovateľa) proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 S 166/2008-74 zo dňa 20. 1. 2009, ktorým tento súd zamietol žalobu žalobcu (sťažovateľa), ktorým sa domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného – Ministerstva životného prostredia, ktorým žalovaný rozhodol o nepriznaní postavenia účastníka správneho konania žalobcovi – sťažovateľovi v konaní vedenom podľa zákona o ochrane prírody a krajiny.

Najvyšší súd SR predložil citovaným rozhodnutím vec Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na rozhodnutie o predbežných otázkach...

Z uvedeného vyplýva, že Najvyšší súd SR postupoval vo veci, ktorá je predmetom tejto sťažnosti zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci. Z rozhodnutia o predložení veci Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev zo dňa 20. 1. 2009 vyplýva, že Najvyšší súd SR postupoval podľa článku 234 poslednej vety (Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, pozn.), teda že otázku týkajúcu sa výkladu komunitárneho práva musel predložiť Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev, keďže proti jeho rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok (v tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na výraz „bol nútený konať“ v odôvodnení citovaného rozhodnutia o prerušení konania). V tejto súvislosti sťažovateľ dáva za pravdu Najvyššiemu súdu SR o jeho povinnosti predložiť vec Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev vzhľadom na to, že proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR nie je prípustný opravný prostriedok podľa OSP a Ústavný súd SR nie je druhou opravnou inštanciou v konaní správneho súdnictva. Pokiaľ ide o odôvodnenie odlišného postupu Najvyššieho súdu SR, tak ako na to poukazuje v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, ktorá má byť zdôvodnená údajným naznačovaním komunitárneho rozmeru posudzovanej veci v neskorších odvolaniach sťažovateľa, táto skutočnosť je v rozpore s obsahom odvolaní sťažovateľa vo veci sp. zn. 5 Sžp 6/2009 a 5 Sžp 41/2009. Sťažovateľ predkladá v prílohe tohto podania tak odvolanie a podanie, ktorým bolo odvolanie doplnené vo veci , ktorá je predmetom tohto konania, tak odvolanie a podanie, ktorým bolo doplnené vo veci 5 Sžp 41/2009. Z obsahu týchto podaní sťažovateľa je zrejmé, že tieto sú s výnimkou spisových značiek a dátumov identické. Postup sťažovateľa v odvolacom konaní teda nebol dôvodom na zásadne odlišný postup Najvyššieho súdu SR v dvoch druhovo identických konaniach, v ktorých je sťažovateľ účastníkom konania. Postup Najvyššieho súdu SR, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia napadnutého touto sťažnosťou a vydanie tohto rozhodnutia je v rozpore s článkom, teda s právom sťažovateľa zakotvenom v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ktoré zaručuje každému konať pred súdom zákonom stanoveným spôsobom, ak Najvyšší súd SR sa cítil byť viazaný povinnosťou predložiť vo veci 5 Sžp Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev, potom ak takýmto spôsobom nepostupoval aj vo veci, ktorá je predmetom tohto konania, nepostupoval zákonným spôsobom tak, ako mu to ukladá čl. 2 ods. 2 Ústavy SR v spojení s čl. 234 zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.»

Na základe tejto argumentácie sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd uznesením prijal jeho sťažnosti (pôvodne vedené pod sp. zn. Rvp 1636/09, sp. zn. Rvp 1651/09, sp. zn. Rvp 1689/09, sp. zn. Rvp 1721/09 a sp. zn. Rvp 1835/09) na ďalšie konanie a vo veci samej v náleze vyslovil, že postupom najvyššieho súdu v označených konaniach, ako aj jeho rozsudkami v týchto konaniach z 2. júna 2009, 11. júna 2009 a zo 17. septembra 2009 došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil tieto rozsudky, vrátil najvyššiemu súdu tieto veci na ďalšie konanie a zakázal mu pokračovať v porušovaní jeho práv. Sťažovateľ vo všetkých uvedených konaniach žiada tiež priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom.

Sťažnosti pôvodne vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1636/09, sp. zn. Rvp 1651/09, sp. zn. Rvp 1689/09, sp. zn. Rvp 1721/09 a sp. zn. Rvp 1835/09 boli uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 95/2010-15 z 11. marca 2010 prijaté na ďalšie konanie a spojené na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. IV. ÚS 95/2010, pričom toto konanie bolo zároveň prerušené podľa § 109 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vzhľadom na skutočnosť, že Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) na základe uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžp 41/2009 z 22. júna 2009, ktorým bol predložený návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa čl. 234 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva [(ďalej len „Zmluva o založení ES“); v súčasnosti čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pozn. (ďalej len „Zmluva o fungovaní EÚ“)]. riešil v konaní vedenom pod č. C-240/09 otázku, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 95/2010. Súdny dvor v predmetnej veci vyhlásil rozsudok č. C-240/09 z 8. marca 2011 (ďalej aj „rozsudok Súdneho dvora“), čím v zmysle § 111 ods. 2 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde odpadla prekážka, pre ktorú ústavný súd konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 95/2010 prerušil.

Právna zástupkyňa sťažovateľa doručila 23. marca 2011 podanie, v ktorom poukázala na rozsudok Súdneho dvora a vychádzajúc z jeho odôvodnenia vyjadrila názor, že „vo veci

prejudiciálneho konania začatého na návrh Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci druhovo identickej ako sú konania, ktoré sa týkajú sťažnosti, prijaté Ústavným súdom Slovenskej republiky na ďalšie konanie, Súdny dvor Európskej únie tak posúdil článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru ako súčasť komunitárneho práva a so zreteľom na to, konanie pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky, a predtým pred správnymi orgánmi sa týkalo otázok upravených právom Európskej únie (Smernicou o biotopoch) a konštatoval, že je oprávnený čl. 9 ods. 3 vykladať.

Samotná táto skutočnosť robí sťažnosti, ktoré sú predmetom tohto konania opodstatnenými, keďže sťažovateľ v nich poukazoval na to, že bolo povinnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prerušiť konanie a obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie so žiadosťou o výklad práva Únie. Navyše, je potrebné zdôrazniť, že výklad práva Únie poskytnutý Súdnym dvorom Európskej únie je v rozpore so závermi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorých vo svojich rozhodnutiach napadnutých sťažnosťami, ktoré sú predmetom tohto konania, Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzal.

Z výkladu, ktorý urobil Súdny dvor Európskej únie, totiž nepochybne vyplýva, že čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru musí byť základom pri výklade procesných predpisov upravujúcich konanie vo veciach ochrany prírody a krajiny v tom zmysle, že tieto majú byť vykladané vnútroštátnym súdom tak, aby umožnil takým organizáciám ako je L., napadnúť na súde žalobou nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu vo veciach týkajúcich sa ochrany prírody.“.

V nadväznosti na to právna zástupkyňa sťažovateľa navrhla, aby ústavný súd v konaní o jeho sťažnostiach pokračoval, pretože prekážka, pre ktorú boli konania prerušené, odpadla.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností vyzval predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadril, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a zároveň ho vyzval, aby sa vyjadril ku sťažnostiam.

Dňa 9. januára 2012 boli ústavnému súdu v prílohe predsedníčky správneho kolégia najvyššieho súdu doručené vyjadrenia predsedov senátov JUDr. I. R. a JUDr. M. G.

Vo vyjadrení JUDr. I. R. sa uvádza, že «Súdny dvor Európskej únie rozsudkom C-240/09 [L.] zo dňa 08. 03. 2011 rozhodol, že „článok 9 ods. 3 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia schváleného v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. septembra 2005 nemá priamy účinok v práve Únie. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade tak s cieľmi čl. 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, ako je L., napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom v oblasti životného prostredia.“.

Najvyšší súd má pochybnosti o tom, či sťažovateľ rozsudok Súdneho dvora C-240/09 správne interpretuje. Podľa názoru najvyššieho súdu Súdny dvor výklad ohľadne práva Európskej únie (čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru) uskutočnil iba v prvej vete, kde jednoznačne stanovil, že nemá priamy účinok v práve Únie. V druhej vete Súdny dvor neuskutočnil výklad únieového práva, ale odporučil vnútroštátnemu súdu, aby sám zvážil (použitý pojem „prináleží vnútroštátnemu súdu“) možnosť výkladu procesných predpisov vnútroštátneho práva. Podľa názoru najvyššieho súdu, druhá veta rozsudku Súdneho dvora, vzhľadom na to, že ide o výklad vnútroštátneho práva môže mať účinky iba ex nunc. Najvyšší súd v právoplatne neskončených veciach vnútroštátne právo týmto spôsobom vyložil...

Súdny dvor Európskej únie uviedol v prvej vete výklad čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, z akého vychádzal i najvyšší súd, t. j. že Aarhuský dohovor nemá priamy účinok. Vzhľadom na to sa najvyšší súd domnieva, že z rozsudku súdneho dvora EÚ C-240/09 nemožno bez ďalšieho vyvodit', že by najvyšší súd v označených veciach nepoložením predbežnej otázky porušil čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Sťažovateľ v označených konaniach pred najvyšším súdom položenie predbežnej otázky nežiadal. Súdny dvor v druhej vete svojho rozsudku jednoznačne uviedol, že ide o výklad vnútroštátnych procesných predpisov a nie o výklad práva Únie (t. j. čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru).

Podanie prejudiciálnych otázok súdnemu dvoru na výklad vnútroštátneho práva je neprijateľné. Najvyšší súd poukazuje na dokument súdneho dvora „Informácie o podávaní návrhov na začatie prejudiciálnych konaní vnútroštátnymi súdmi (2009/C 297/01) čl. I bod 1.

Vzhľadom na to, že išlo o výklad vnútroštátneho práva, ktorého správnosť bola potvrdená rozhodnutiami Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 341/09, III. ÚS 359/09, III. ÚS 389/09, najvyšší súd má za to, že nepredložením predbežnej otázky základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu neporušil. “.».

Vo vyjadrení predseda senátu najvyššieho súdu JUDr. I. R. poukázal na rozdielnu judikatúru ústavného súdu a uviedol:

„Z dôvodu rozdielných rozhodnutí III. ÚS 341/09 III. ÚS 359/09, III. ÚS 389/09 na jednej strane a IV. ÚS 108/2010 na druhej strane Najvyšší súd SR navrhuje posúdenie možnosti prejednať vec v pléne Ústavného súdu.“

Predseda senátu najvyššieho súdu JUDr. M. G. vo svojom vyjadrení poukázal na to, že *„žalobca nevzniesol v žalobných bodoch argumenty, a to ani náznakom, smerujúce k porušeniu jeho komunitárnych práv, hoci v zmysle starorímskej zásady právo prislúcha iba bdelym (vigilantibus leges sunt scriptae). Naopak iniciatíva senátu 5S spočívajúca v kontinuálnom vývoji právneho myslenia a vyhodnocovania poznatkov a informácií nadobudnutých v procese vzdelávania sudcu (poznatky členov senátu 5S nadobudnuté počas individuálneho vzdelávania sa v oblasti komunitárnej ochrany životného prostredia ako aj neformálnej výmeny názorov medzi sudcami aj z iných súdov na prejednávané veci s obdobnou problematikou) zákonite vyústila do pochybností, ktorých logickým dôsledkom bolo predloženie prejudiciálnych otázok Európskemu súdnemu dvoru.*

Za týchto okolností nemôže Najvyšší súd súhlasiť s argumentáciou žalobcu o porušení povinnosti Najvyššieho súdu, ktorú si osvojil aj Ústavný súd. Zo znenia čl. 234 ods. 3 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva... za tejto situácie nevyplývalo, že by táto otázka (otázky) vyvstali počas uvedeného súdneho prieskumu, ale Najvyšší súd využil svoje oprávnenia vnútroštátneho súdu v zmysle vtedajšieho článku 10 Zmluvy o Európskej únii (princíp lojality Slovenskej republiky ako členského štátu vrátane orgánov jej súdnej

moci) predložiť svoje pochybnosti o komunitárnom práve v obligatórnej forme predbežných otázok na preskúmanie kompetentnému európskemu súdu.“.

Z uvedeného vyplýva, že aj názory jednotlivých senátov najvyššieho súdu sa v týchto veciach rôznia (nie sú zhodné).

Právna zástupkyňa sťažovateľa netrvala na verejnom ústnom pojednávaní. Najvyšší súd sa ku konaniu verejného pojednávania jednoznačne nevyjadril, a preto ústavný súd nariadil verejné ústne pojednávanie na 12. apríl 2012.

Po následnom oznámení najvyššieho súdu, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní, ústavný súd termín verejného pojednávania zrušil a vo veci ďalej konal na neverejnom zasadnutí, keďže dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z týchto dôvodov ústavný súd pri posudzovaní sťažovateľových vecí prihliadal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcu sa porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru v dôsledku rozpornej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu.

Podľa čl. 47 ods. 1 Charty základných práv EÚ [ďalej len „charta“; (Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces)] každý, koho práva a slobody zaručené právom EÚ sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Podľa čl. 51 ods. 1 charty ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry EÚ, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo EÚ. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí EÚ, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že konanie vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Sžp 41/2009 (teda konanie, v ktorom najvyšší súd Súdnemu dvoru položil prejudiciálnu otázku, pozn.) a konania vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Sžp 8/2009, sp. zn. 3 Sžp 10/2009, sp. zn. 5 Sžp 11/2009, sp. zn. 5 Sžp 24/2009 a sp. zn. 3 Sžp 19/2009, t. j. konania, o ktorých ústavnosti ústavný súd rozhoduje v tomto konaní, sú z vecného hľadiska a zásadných právnych otázok, ku ktorým treba zaujať stanovisko, v zásade totožné; týkajú sa právneho postavenia sťažovateľa (ako občianskeho združenia zameraného na ochranu životného prostredia, pozn.) v správnych konaniach, ktorých predmetom bolo rozhodovanie o povolení výnimky z podmienok ochrany chránených živočíchov, resp. o povolení výnimky a vydaní súhlasu na spracovanie kalamity na území chránenej krajinskej oblasti.

Z obsahu sťažností (reprodukovaných rámcovo v časti I tohto nálezu) vyplýva, že ich podstatou je námietka sťažovateľa proti „odlišnému“ postupu najvyššieho súdu v obsahovo

identických konaniach v súvislosti s (ne)uplatnením jeho oprávnenia predložiť návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke Súdnemu dvoru podľa čl. 234 Zmluvy o založení ES (v súčasnosti čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ, pozn.).

Podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ (pôvodný čl. 234 Zmluvy o založení ES, pozn.) Súdny dvor má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu zmlúv;
- b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor, aby o nej rozhodol.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor.

Ak sa takáto otázka položí v prebiehajúcom konaní pred súdnym orgánom členského štátu v súvislosti s osobou, ktorá je vo väzbe, Súdny dvor koná bezodkladne.

Podľa rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 zatiaľ nepublikovaného v Zbierke Súdneho dvora „*článok 9 ods. 3 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia schváleného v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady č. 2005/370/ES zo 17. februára 2005 nemá priamy účinok v práve EÚ. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade s cieľmi čl. 9 ods. 3 tohto dohovoru aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom EÚ, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je L., napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom EÚ v oblasti životného prostredia.*“

V súvislosti s ústavným rámcom rozhodovania ústavného súdu v tejto veci je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd pri rozhodovaní o tom, či boli porušené základné práva sťažovateľa v konaní pred najvyšším súdom, musel vziať do úvahy, oproti stavu konania v čase, keď bola podaná sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, aj rozsudok Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011. Tento rozsudok je pre ústavný súd záväzným výkladom práva EÚ majúci určujúci význam pri vymedzovaní obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie aj v konaní o sťažnostiach.

Výklad a aplikácia práva všeobecnými súdmi musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (pozri IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorá má základ v právnom poriadku Slovenskej republiky vrátane medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré sú súčasťou jej právneho poriadku (m. m. IV. ÚS 77/02).

V súlade s judikatúrou ústavného súdu účastník konania má právo na to, aby každý spor alebo iná právna vec sa pred vnútroštátnym súdom rozhodovala na základe správneho a adekvátneho právneho základu. Súčasťou takého právneho základu však po vstupe Slovenskej republiky do EÚ je aj výklad práva EÚ čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ (predtým podľa čl. 234 Zmluvy o založení ES, pozn.) v konaní o prejudiciálnej otázke. V takom prípade tvorí výklad práva EÚ obsiahnutý v rozsudku Súdneho dvora súčasť právneho základu rozhodovania vo veci samej (m. m. IV. ÚS 206/08).

Predmetom preskúmania zo strany ústavného súdu už boli sťažnosti, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, príp. základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48

ods. 1 ústavy v súvislosti s nepredložením prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru zo strany všeobecného súdu (pozri II. ÚS 90/05, IV. ÚS 206/08, III. ÚS 151/07). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v označených veciach sťažovatelia vystupovali v postavení účastníkov konaní pred všeobecnými súdmi, v ktorých sa „dožadovali“ predloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru. Predmetom sťažností v tomto konaní pred ústavným súdom je sťažovateľom namietaná rozdielna rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu týkajúca sa procesného postupu v súvislosti s (ne)predložením prejudiciálnej otázky vo vecne a právne (v zásade) identických konaniach, v ktorých sa však sťažovateľ sám predloženia prejudiciálnej otázky „nedožadoval“. V konečnom dôsledku však podľa názoru ústavného súdu [vychádzajúc z v judikatúre ústavného súdu všeobecne akceptovanej zásady iura novit curia (m. m. II. ÚS 244/09), podľa ktorej súd nielen pozná právo, ale si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v akej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu] táto skutočnosť nemá pre spochybnenie povinnosti všeobecného súdu predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru za splnenia ostatných podmienok významnejšiu právnu relevanciu.

Ústavný súd ďalej pripomína, že ak vnútroštátny súd nepredloží prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru v konkrétnej veci, kde to bola jeho povinnosť (nielen možnosť tak urobiť), potom to môže za istých okolností zakladať zodpovednosť členského štátu za porušenie práva EÚ postupom a rozhodovaním vnútroštátneho súdu (pozri napríklad rozsudok z 30. septembra 2003 vo veci Köbler proti Rakúskej republike, C-224/01).

V zmysle už uvedenej judikatúry je preto nevyhnutné, aby sa ústavný súd zamerail na posúdenie skutočnosti, či vnútroštátny súd (v okolnostiach daného prípadu najvyšší súd, pozn.) bol povinný prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru predložiť a či bol výklad práva EÚ uskutočnený Súdnym dvorom na základe predložených prejudiciálnych otázok v konečnom dôsledku nevyhnutný pre rozhodnutie vo veci samej.

Účelom a podstatou konania o prejudiciálnej otázke je podľa stabilizovanej judikatúry Súdného dvora spolupráca vnútroštátneho súdu so Súdnym dvorom pri výklade

práva EÚ. Konanie podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ je založené na del'be úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom. Je vecou len vnútroštátneho súdu, pred ktorým začal spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, posúdiť so zreteľom na konkrétne okolnosti veci nevyhnutnosť rozsudku o prejudiciálnej otázke pre vydanie rozsudku vo veci samej, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položí Súdny dvor. V dôsledku toho je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť, pokiaľ sa položené otázky týkajú výkladu práva EÚ (napríklad rozsudok z 11. júla 2006, Chacón Navas, C 13/05, bod 32 a v ňom citovaná judikatúra).

Povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdny dvor podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ (resp. čl. 234 Zmluvy o založení ES) platí len pre taký vnútroštátny súd, ktorý je súdom poslednej inštancie v konkrétnom spore alebo v inej právnej veci, t. j. súdom, proti ktorého rozhodnutiu nemožno podať žiaden opravný prostriedok.

Ak taký súd, ktorý je súdom, proti ktorého rozhodnutiu už niet žiadneho opravného prostriedku, nepredloží prejudiciálnu otázku Súdny dvor, hoci tak urobiť mal, otvára sa otázka ústavnosti jeho postupu so zreteľom na čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 1 ústavy, pričom treba pripomenúť aj jeho povinnosť podľa § 1 v spojení s § 109 ods. 1 písm. c) OSP zabezpečiť spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (m. m. IV. ÚS 206/08).

Všeobecný súd, proti rozhodnutiu ktorého nie je prípustný opravný prostriedok, je súdom, ktorý, ak sú splnené predpoklady na predloženie prejudiciálnej otázky, nemá inú možnosť ako prejudiciálnu otázku Súdny dvor predložiť. V okolnostiach sťažovateľom namietaných prípadov ide o oblasť správneho súdnictva, v rámci ktorého najvyšší súd rozhoduje v súlade s V. časťou Občianskeho súdneho poriadku ako súd odvolací, v ktorom preskúmava rozsudok krajského súdu, ktorý rozhodoval v prvom stupni o žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (v daných prípadoch ministerstva, pozn.). Vzhľadom na ustálenú judikatúru ústavného súdu o neprípustnosti dovolania v správnom súdnictve (porovnaj napr. II. ÚS 65/2010) je nepochybné, že v okolnostiach

namietaných prípadov rozhodnutia najvyššieho súdu sú (boli) rozhodnutiami všeobecného súdu, proti ktorým nie sú prípustné opravné prostriedky.

Povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku nevzniká v každom prípade. Súdny, ktoré sú z dôvodu svojho postavenia vo vnútroštátnom súdnom systéme povinné predkladať prejudiciálne otázky, sa môžu tejto povinnosti vyhnúť za splnenia niektorého alebo viacerých nasledujúcich predpokladov:

a) ak odpoveď na prejudiciálnu otázku by nemala žiadny význam pre vytvorenie právneho základu na rozhodnutie vo veci samej,

b) ak ide o otázku, ktorá bola v skutkovo a právne podobnom prípade vyriešená Súdny dvorom, alebo o právnu otázku, ktorá sa vyriešila v judikatúre Súdneho dvora bez zreteľa na to, v akých konaniach bola predložená (princíp „*acte éclairé*“),

c) ak je výklad práva Spoločenstva alebo EÚ taký jasný, že nevznikajú žiadne rozumné pochybnosti o výsledku (princíp „*acte clair*“).

Právny význam rozsudkov Súdneho dvora

Ústavný súd považuje za potrebné predtým, ako odôvodní výrok tohto nálezu, poukázať na právny význam rozsudkov Súdneho dvora v konaní o prejudiciálnej otázke podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ.

Súdny dvor rozhodol, že rozsudok o výklade vyhlásený v prejudiciálnom konaní má za cieľ vyriešiť právne otázky, a preto zaväzuje vnútroštátneho sudcu, ktorý otázku položil, pokiaľ ide o výklad práva EÚ (rozsudok z 3. februára 1977, *Benedetti/Munari*, 52/76, Zb. s. 163). Na základe prednosti práva EÚ (pozri vyhlásenie č. 17 o prednosti pripojené k Zmluve o fungovaní EÚ a čl. 7 ods. 2 ústavy) je vnútroštátny sudca povinný uplatňovať v celom rozsahu právo EÚ a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, a to aj tým, že neuplatní každé ustanovenie vnútroštátneho zákona, ktoré prípadne právu Spoločenstva odporuje, bez ohľadu na to, či je toto ustanovenie staršie alebo novšie ako ustanovenie Spoločenstva (rozsudok z 9. marca 1978, *Simmenthal*, 106/77, Zb. s. 629, bod 21). Vnútroštátny sudca najmä nesmie čakať na zrušenie vnútroštátneho zákona, ktorý je

v rozpore s právom Spoločenstva, či už legislatívnou cestou, alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom.

Formulácia použitá Súdny dvorom („zaväzuje vnútroštátneho sudcu“) neznamena, že rozsudok o výklade a contrario nezaväzuje ostatné súdy. Výklad normy alebo spôsob výkladu takej normy, ktorá patrí do práva EÚ, Súdny dvorom sa stáva súčasťou tejto normy, a je teda súčasťou práva EÚ, ktorého prednosť treba rešpektovať. Rozsudok o prejudiciálnej otázke má tak právnu silu záväznej interpretovanej veci. Súdny dvor vyjadruje túto zásadu v judikatúre týkajúcej sa časových účinkov rozsudkov.

Výklad normy práva Spoločenstva (teraz práva EÚ), ktorý poskytne Súdny dvor pri výkone právomoci, ktorú mu zveruje čl. 234 Zmluvy o založení ES (teraz podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ), určuje a interpretuje význam a pôsobnosť tejto normy tak, ako musí alebo by mala byť chápaná a uplatňovaná od okamihu nadobudnutia jeho účinnosti. Z toho vyplýva, že takto vyloženú normu sudca môže a musí uplatňovať dokonca aj na právne vzťahy, ktoré vznikli a boli založené pred vyhlásením rozsudku, ktorým sa rozhoduje o návrhu na výklad, ak sú inak splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušnému súdu spor, ktorý sa týka uplatnenia uvedenej normy (pozri k tomu rozsudok zo 4. mája 1999, Sürül, C-262/96, Zb. s. I-2685, bod 107).

Aplikácia právneho významu rozsudkov Súdneho dvora na rozsudok Súdneho dvora č. C-240/09 vo vzťahu ku preskúvaným konaniam a rozhodnutiam najvyššieho súdu

Z rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 vyplývajú dva základné interpretačné závery.

1. Článok 9 ods. 3 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia schváleného v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady č. 2005/370/ES zo 17. februára 2005 nemá priamy účinok v práve EÚ.

2. Súdny dvor uložil najvyššiemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade tak s cieľmi čl. 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom EÚ, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je sťažovateľ, napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom EÚ v oblasti životného prostredia.

Z druhej časti rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 teda vyplýva, že najvyšší súd bol povinný vo všetkých veciach, v ktorých riešil výklad čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, postupovať podľa princípov procesnej autonómie, ktorými sú princípy ekvivalencie a efektívnosti, tak ako to bolo vyjadrené v tejto druhej vete označeného rozsudku Súdneho dvora.

Táto povinnosť teda znamená, že výklad čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru sa mal a musí najvyšším súdom vykonať tak, aby sa zadosťučinilo jeho nadpisu „Prístup k spravodlivosti“ v súlade s postavením L., ktoré spĺňa pojem „členovia verejnosti“. Len tak možno zabezpečiť pre toto zoskupenie ochranu jeho práv, ktoré vyplývajú z práva EÚ, ktorého súčasťou je aj Aarhuský dohovor.

Táto povinnosť je zdôraznená aj čl. 47 v spojení s čl. 51 ods. 1 charty (pozri bod 36 a 38 rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011), podľa ktorého je pre každého, koho práva a slobody zaručené právom EÚ boli porušené, zabezpečený účinný právny prostriedok nápravy a právo na spravodlivý proces.

K zásadným námietkam najvyššieho súdu k aplikácii rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 v preskúvaných veciach

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení vo veci samej, už po vynesení rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 uviedol tieto tri základné námietky vo vzťahu k použitiu

citovaného rozsudku Súdneho dvora v konaniach pred najvyšším súdom, ako aj ústavným súdom, a to:

1. druhá veta výrokovej časti tohto rozsudku je len odporúčaním;
2. taký rozsudok má účinky ex nunc;
3. na pripustenie možnosti sťažovateľovi podať opravný prostriedok alebo žalobu proti rozhodnutiam prijatým v rámci správneho konania by bol potrebný priamy účinok čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

Z uvedeného vyplýva, že názor najvyššieho súdu, podľa ktorého druhá veta v rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011 je len odporúčaním na výklad vnútroštátneho práva, je vecne nesprávny, lebo odporuje judikatúre Súdneho dvora.

Ako totiž vyplýva z bodu 51 rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011, „Prináleží preto vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý v čo najväčšej možnej miere zohľadní ciele čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je L., napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.“ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, Zb. s. I-2271, bod 44, a Impact, už citovaný, bod 54).

Nie je správny ani názor najvyššieho súdu, podľa ktorého citovaný rozsudok Súdneho dvora má účinky len ex nunc (rozsudok zo 4. mája 1999, Sürül, C-262/96, Zb. s. I-2685, bod 107).

A napokon treba uviesť, že práve z druhej vety rozsudku č. C-240/09 jasne vyplýva, že na priznanie oprávnenia sťažovateľovi podať opravný prostriedok alebo žalobu proti rozhodnutiam prijatým v rámci správneho konania nie je vôbec potrebný priamy účinok čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ale postačí uplatnenie princípov procesnej autonómie

vymedzenej v judikatúre Súdneho dvora, ktoré jasne určujú limity výkladu vnútroštátneho práva pri ochrane práv vyplývajúcich z práva EÚ.

Prístup sťažovateľa k spravodlivosti podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a jeho nezabezpečenie najvyšším súdom

Prístup k spravodlivosti podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru patrí podľa názoru ústavného súdu do obsahu základného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (resp. spravodlivý proces) podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 ods. 1 charty. Potvrďuje to aj bod 48 rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011, podľa ktorého: *„Nemožno si preto predstaviť, že by bez toho, aby sa narušila účinná ochrana práva Únie v oblasti životného prostredia, bol možný taký výklad ustanovení článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ktorý by spôsobil praktickú nemožnosť alebo veľkú obtiažnosť výkonu práv zverených právom Únie.“*

Najvyšší súd v konaniach a rozsudkoch, o ktorých sa koná v tomto konaní o sťažnosti, nevykonal taký výklad vnútroštátneho procesného práva (§ 250 ods. 2 a § 250m ods. 3 OSP upravujúce predpoklady účasti v správnom súdnom konaní), ktorý by zodpovedal výroku rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011. Taký výklad bol, ako to vyplýva z odôvodnenia citovaného rozsudku Súdneho dvora, ústavnou a zákonnou povinnosťou najvyššieho súdu aj so zreteľom na to, že vnútroštátna právna úprava vykonáva právo EÚ, a musí byť preto zodpovedajúcim spôsobom chránená aj na vnútroštátnej úrovni, čo predpokladalo správne použitie princípov procesnej autonómie, tak ako vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora.

Táto povinnosť bola v čase rozhodovania najvyššieho súdu v preskúmaných veciach súčasťou zabezpečenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva podľa čl. 47 ods. 1 charty. Jej splnenie, či už prostredníctvom predloženia prejudiciálnej otázky podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ, alebo použitím princípov procesnej autonómie, tak ako boli následne vymedzené v rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09

z 8. marca 2011, bolo preto nevyhnutným predpokladom na náležité zabezpečenie základných práv sťažovateľa v týchto veciach.

Ústavný súd v tejto spojitosti len kvôli úplnosti dodáva, že najvyšší súd konal v preskúmaných veciach ako súd, ktorý bol povinný predložiť prejudiciálnu otázku podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ. O tom nevznikli v konaní pred ústavným súdom žiadne pochybnosti a tieto pochybnosti nezakladá ani to, že najvyšší súd zastával názor, že nemusel predložiť prejudiciálnu otázku.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd si túto povinnosť náležite neuvedomil, a preto ju nesplnil tak, aby to viedlo k zabezpečeniu základných práv sťažovateľa v konaniach pred ním.

Porušenie tejto povinnosti tak, ako to napokon vyplýva aj z rozsudku Súdneho dvora č. C-240/09 z 8. marca 2011, znamená súčasne aj to, že najvyšší súd namietanými konaniami a v nich vydanými rozsudkami porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj princípy spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 3 písm. c) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže zakázať pokračovanie v porušovaní základného práva alebo slobody.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

S prihliadnutím na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v namietaných konaniach a jeho rozsudkami sp. zn. 3 Sžp 8/2009 z 11. júna 2009, sp. zn. 3 Sžp 10/2009 z 11. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 11/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 24/2009 z 2. júna 2009 a sp. zn. 3 Sžp 19/2009 zo 17. septembra 2009 z dôvodu nepredloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, bolo potrebné zároveň zrušiť označené rozsudky a veci vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Najvyšší súd bude po vrátení vecí na ďalšie konanie povinný opätovne rozhodnúť v súlade s výkladom práva EÚ podaným Súdnym dvorom v rozsudku č. C-240/09 z 8. marca 2011.

Z tohto všeobecne formulovaného záväzného právneho názoru ústavného súdu v konkrétnostiach ďalej vyplýva, že najvyšší súd musí v ďalšom konaní a v novom rozhodnutí prijať výklad a použiť čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru tak, aby sa zadosťučinilo „Prístupu k spravodlivosti“ v súlade s postavením sťažovateľa, ktoré spĺňa pojem „členovia verejnosti“. Len takým výkladom a takou aplikáciou citovaného článku Aarhuského dohovoru najvyšší súd zabezpečí pre toto zoskupenie ochranu jeho práv, ktoré vyplývajú z práva EÚ, ktorého súčasťou je aj Aarhuský dohovor (čl. 47 ods. 1 v spojení

s čl. 51 ods. 1 charty), a súčasne zaručí aj reálny obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátkou JUDr. I. R. (výrok 3 tohto nálezu); sťažovateľ žiadal úhradu trov konania v sume 2 583,13 €.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Z citovaných ustanovení § 36 zákona o ústavnom súde vyplýva, že sťažovateľ nemá obligatórny nárok na úhradu trov konania pred ústavným súdom, t. j. ústavný súd môže úhradu trov konania účastníkovi konania úplne alebo sčasti priznať podľa svojho uváženia zohľadňujúc pritom konkrétne okolnosti daného prípadu.

V danom prípade bolo ústavnému súdu doručených päť sťažností, pričom v každej z nich bol sťažovateľ právne zastúpený tou istou advokátkou. Sťažovateľ si v tejto veci vyčíslil a uplatnil nárok na úhradu trov konania podľa príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za štyri úkony právnej služby v rámci každej z jednotlivých sťažností, z toho tri úkony uskutočnené v roku 2009 a jeden úkon uskutočnený v roku 2011.

Predmetné sťažnosti ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 95/2010-15 z 11. marca 2011 spojil na spoločné konanie, keďže sa týkali porovnateľných konaní pred najvyšším súdom a boli obsahovo totožné. Táto skutočnosť v podstatnej miere znížila nároky tak

na prípravu zastupovania, ako aj spísanie sťažností (identický obsah), čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o úhrade trov konania. Vychádzajúc z tejto skutočnosti, ako aj z oprávnenia priznať úhradu trov konania účastníkovi konania len sčasti ústavný súd rozhodol o priznaní úhrady trov konania len v sume 599,38 €, t. j. v sume požadovanej úhrady len za jednu sťažnosť.

Vyčíslená celková suma priznanej úhrady trov konania pozostáva z odmeny za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (prevzatie a príprava zastupovania, spísanie sťažnosti a podanie vo veci samej z 9. decembra 2009) každý v sume 115,91 €, k tomu 3 x režijný paušál 6,95 € (§ 15 ods. 3 vyhlášky) a 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej aj „DPH“) podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom DPH, o čom predložila osvedčenie) v sume 73,71 € a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2011 (podanie – vyjadrenie vo veci samej z 22. marca 2011) v sume 123,50 €, k tomu režijný paušál 7,41 € a 20 % DPH v sume 26,18 €, čo spolu predstavuje sumu 599,38 €.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2012